

GDK: 903:922:932:(497.12)

Urejanje poslovnih razmerij pri gospodarjenju z javnimi gozdovi

The Regulating of Business Relations in Public Forest Management

Iztok WINKLER*

Izvleček

Winkler, I.: Urejanje poslovnih razmerij pri gospodarjenju z javnimi gozdovi. *Gozdarski vestnik*, št. 4/1994. V slovenščini s povzetkom v angleščini, cit. lit. 16.

V Sloveniji je treba ohraniti primeren delež javnih, zlasti državnih gozdov. Ti so pomembni zlasti za uveljavljanje mnogonamenskega gospodarjenja z gozdovi in kot generator razvoja gozdov in gozdarstva. Gospodarjenje z njimi mora biti intenzivno in stabilno. Zato je treba poslovna razmerja med lastniki javnih gozdov in izvajalci del v teh gozdovih vzpostavljati kot dolgoročna in na večjih zaokroženih kompleksih javnih gozdov.

Ključne besede: javni gozdovi, gozdarska zakonodaja, poslovni odnosi, gozdarska politika

Synopsis

Winkler, I.: The Regulating of Business Relations in Public Forest Management. *Gozdarski vestnik*, No. 4/1994. In Slovene with a summary in English, lit. quot. 16.

An appropriate share of public, first of all state forests, has to be preserved in Slovenia. They are considered as a precondition for the establishing of multiple forest management and a generator of the development of forests and forestry. The management with these forests has to be intensive and stable. Consequently, business relations between the owners of public forests and those who carry out forest work in the forests have to be established on a long-term basis, relevant for large rounded off plots of public forests.

Key words: public forests, forestry legislation, business relations, forestry policy

1 UVOD

1 INTRODUCTION

V zgodovinskem razvoju so nastale tri glavne skupine lastnikov gozdov: država, lokalne skupnosti, zasebniki. Vsaka od teh skupin ima praviloma več podskupin lastnikov, ki se med seboj deloma razlikujejo po pravnem statusu.

Državni gozdovi so dejansko nastali že v času, ko še ni bila izoblikovana država v današnjem pomenu. Gozdovi so pripadali vladarjem, ki so jih deloma dajali v posest tudi fevdalni gosposki. Državni gozdovi so v začetku veljali za neodtujljive. Leta 1790 pa je Francija sprejela zakon o alineaciji gozdov in s tem prekinila načelo neodtujljivosti državnih gozdov. V Franciji je bilo prodanih na tisoče hektarov gozdov, enako tudi v drugih evropskih državah, zlasti v Avstriji. Alineacija državnih gozdov je teme-

ljila na teorijah liberalistične ekonomske šole, po katerih država ni sposobna dobro gospodariti in je zato treba tudi gozdove privatizirati.

Državne gozdove in gozdove lokalnih skupnosti obravnavamo skupaj navadno kot javne gozdove, mednje prištevamo tudi gozdove različnih javnih fondacij; ponekod pa prištevajo mednje tudi cerkvene gozdove (npr. v Belgiji in Franciji).

Po dveh stoletjih so se mnenja o vlogi in pomenu javnih gozdov spremenila in veliko držav skuša ne samo zadržati ampak celo povečati delež takih gozdov.

Tako je danes delež javnih gozdov v evropskih državah zelo različen, zagovorniki popolne privatizacije gozdov nikjer v Evropi ne uspevajo, saj se povsod krepi spoznanje o pomenu socialnih in ekoloških funkcij gozdov, za uresničevanje katerih pa je zasebna lastnina prej ovira kot spodbuda. Še več, marsikje se krepi prepričanje, da je treba delež javnih gozdov še povečati. Ni naključje, da v tem prednjačijo države,

* Prof. dr. I. W., dipl. inž., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, 61000 Ljubljana, Večna pot 83, SLO

ki imajo relativno malo gozdov in občutljive ekološke razmere. Danska je npr. v obdobju 1965-76 povečala delež javnih gozdov za 3 odstotne točke, Nizozemska pa v obdobju 1963-83 kar za 18 odstotnih točk.

Tabela 1: Delež javnih gozdov v evropskih državah
Table 1: The Share of Public Forests in European Countries

Država	Delež javnih gozdov	Država	Delež javnih gozdov
Country	The share of public forests %	Country	The share of public forests %
Portugalska	13	Luksemburg	43
Norveška	13	Belgija	45
Avstrija	21	Vel. Britanija	45
Francija	26	Nemčija	53
Švedska	27	Nizozemska	59
Finska	28	Švica	74
Španija	34	Grčija	78
Italija	40	Irska	85
Danska	42	Evrop.unija-povpr.	40

Vse bolj poudarjen javni interes za gozdove postavlja pred vse lastnike gozdov vse več omejitev in posebnih odgovornosti. To je boleče predvsem za zasebne lastnike, ki v svojih gozdovih, razumljivo, zasledujejo predvsem gospodarske interese. Zato jim mora država omejitve in posebne obveznosti zaradi javnega interesa za ohranitev in razvoj gozdov in njihovih ekoloških in socialnih funkcij nadomestiti, bodisi z ustreznimi odškodninami, bodisi z materialnimi spodbudami in davčnimi olajšavami in celo z obvezo, da država odkupi gozdove, v katerih je izjemno poudarjena ekološka ali socialna funkcija. Vse to je za državo lahko pomembna finančna obremenitev. S tega vidika je zato smotnejše, da je v Sloveniji večji delež javnih, med njimi zlasti državnih gozdov, saj se tako obveznosti do individualnih lastnikov zmanjšujejo.

Drugi razlog za večji delež javnih gozdov je dejstvo, da je učinkovito mnogonamensko gospodarjenje z gozdovi racionalno le na večjih površinah. Res je sicer, da bodo tudi nekateri zasebni lastniki imeli večjo gozdno posest, na kateri je prav tako mogoče racionalno gospodariti, vendar bi jih morala država v tem primeru obvezati, da imajo ustrezno gozdarsko službo, kot je to

npr. v Avstriji (primer: avstrijski zakon o gozdovih, 1975), ali pa jih obvezati, da se v vseh strokovnih zadevah povezujejo z ustrezno gozdarsko organizacijo.

Državni gozdovi so tudi tista kategorija gozdov, ki je strokovni generator razvoja gospodarjenja z gozdovi (spodbujajo nove načine gospodarjenja z gozdovi, inicirajo tehnološki razvoj v gozdarstvu itd.). Tega ni mogoče optimalno zagotavljati na zasebni posesti, vsaj ne na tako razdrobljeni, kot je slovenska.

Seveda pa ostaja odprto vprašanje, ali je država dober gospodar. Praksa je pokazala, da država ni dober gospodar, če z gozdovi gospodari neposredno in administrativno. Drugače pa je, če ima za gospodarjenje z državnimi gozdovi organizirano ustrezno gozdarsko organizacijo (kot so npr. javna podjetja).

V gozdarsko razvitih srednjeevropskih državah imajo gozdarsko službo organizirano tako, da ta varuje splošni interes za ohranitev in razvoj vseh gozdov ne glede na lastništvo, hkrati pa neposredno operativno gospodari z državnimi gozdovi, ponekod tudi z drugimi javnimi gozdovi (Švica, Nemčija) ali pa imajo za gospodarjenje z državnimi gozdovi organizirano posebno podjetje (Avstrija).

2 ZAKONSKI POLOŽAJ JAVNIH GOZDOV V SLOVENIJI

2 LEGAL SITUATION OF PUBLIC FORESTS IN SLOVENIA

V Sloveniji smo imeli doslej kljub prevladujoči drobni zasebni posesti, tudi primeren delež družbenih gozdov. S spremembami političnega in gospodarskega sistema je družbena lastnina dobila jasnega lastnika. Z zakonom o lastninskem preoblikovanju podjetij je določeno, da preidejo družbeni gozdovi v državno last in se ne privatizirajo. Občine pa so dobile v last gozdove, ki so jih imele pred 6. aprilom 1941. Teh gozdov je bilo na območju današnje Slovenije malo, le okoli 0,6 %. Del družbenih gozdov pa je bil oziroma še bo, v skladu s predpisi o denacionalizaciji, vrnjen prejšnjim lastnikom.

Z zakonom o Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov je bilo nato določeno, da z državnimi gozdovi gospodari Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije.

Dosedanje gozdnogospodarske organizacije pa po izločitvi javne gozdarske službe ostajajo podjetja za izvajanje gozdnogospodarskih del.

Zakon pa ne predvideva, da bi Sklad sam opravljal čisto poslovne funkcije gospodarjenja (izvajanje del, prodaja lesa), saj izrecno pravi, da gospodarjenje obsega le upravljanje in razpolaganje. Takih poslovnih funkcij tudi ne more opravljati javna gozdarska služba, ki je ustanovljena za varovanje javnega interesa za ohranitev in razvoj vseh gozdov ne glede na lastništvo. To je bil tudi temeljni razlog za ločitev javne in poslovne funkcije pri gospodarjenju z gozdovi.

Zakonodajalec v zakonu o Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov (Ur. l. RS, št. 10-432/93) glede samega izvajanja gospodarjenja z gozdovi napotuje predvsem na zakupna razmerja, čeprav ne izključuje tudi drugih oblik urejanja odnosov. To je razvidno zlasti iz naslednjih določb zakona:

Zakon navaja med nalogami Sklada, da izvaja promet s kmetijskimi zemljišči, kmetijami in gozdovi ter jih daje v zakup v skladu s predpisi in svojimi akti oziroma zanje dodeljuje koncesije (4. člen).

V organu Sklada so med drugimi tudi trije predstavniki uporabnikov oziroma zakupnikov kmetijskih zemljišč, kmetij in gozdov (5. člen).

Prenos kmetijskih zemljišč, kmetij in gozdov v Sklad ne vpliva na pravice upravljalcev, da nadaljujejo z uporabo in upravljanjem teh zemljišč, če jih obdelujejo oziroma izkoriščajo kot dobri gospodarji, do izdaje pravnomočne odločbe o denacionalizaciji oziroma do podelitve koncesije ali sklenitve zakupne pogodbe v skladu z zakonom (17. člen).

Upravljalci oziroma dejanski uporabniki in zakupniki sklenejo s Skladom oziroma občino zakupno oziroma drugo ustrezno pogodbo oziroma jim Sklad oziroma občina podeli koncesijo (2. odstavek 17. člena).

O trajanju zakupne pogodbe pravi zakon, da se zakupno razmerje podeli najmanj za čas, ki ustreza amortizacijski dobi vlagani v zemljišča oziroma trajne nasade.

Po določilih zakona prihajata torej v poštev predvsem dve obliki: zakup ali koncesija. Vsebinsko med eno in drugo obliko ni bistvenih razlik, navadno pa se koncesija podeljuje za dejavnosti, ki jih opravljajo gospodarske javne službe, kamor pa gozdarstvo ne spada.

Pri zakupu gozdov pa nikakor ne gre za klasično zakupno razmerje, ker:

- je zakupnik gozdov obvezan gospodariti v okvirih, ki mu jih določajo gozdnogospodarski načrti;

- zakupnine ni mogoče določiti v fiksnem znesku za celotno zakupno obdobje, ampak se iz leta v leto spreminja, ker se spreminjajo naravne proizvodne razmere;

- se v konkretnih primerih lahko zgodi, da bo zakupnina negativna in bo torej lastnik moral za gospodarjenje v svojem gozdu zakupniku še kaj plačati, namesto, da bi kaj dobil. Ta možnost je toliko večja kolikor manjše in razdrobljene bodo zakupne enote.

Iz navedenih razlogov bi se zato morali pri urejanju poslovnih razmerij pri gospodarjenju z javnimi gozdovi izogibati pojma zakup oziroma ga uporabljati le pogojno.

3 OBLIKE POSLOVNIH RAZMERIJ PRI GOSPODARJENJU Z DRŽAVNIMI GOZDOVI

3 THE FORMS OF BUSINESS RELATIONS IN THE MANAGEMENT WITH STATE FORESTS

Ne glede na formalno pravno obliko poslovnega razmerja pa naj bi izvajalec prevzema za določen čas celotno gospodarjenje z javnimi gozdovi na določeni površini. To pomeni, da bo praviloma izvajal v teh gozdovih vsa gozdnogospodarska dela.

Oblike poslovnih razmerij med lastniki javnih gozdov in izvajalci del so lahko različne, pri čemer ne bi smeli vztrajati, da se v vseh primerih uporablja enako obliko, ampak je treba upoštevati konkretne lastninske in gozdnogospodarske razmere.

3.1 Dolgoročno poslovno razmerje

3.1 Long-term Business Relationship

Osnova za dolgoročno poslovno razmerje pri gospodarjenju z javnimi gozdovi je gozdnogospodarski načrt enote. Na njegovi podlagi potencialni izvajalci pripravijo ponudbe za izvajanje celotnega gospodarjenja za celotno obdobje trajanja načrta.

Pri izbiri dolgoročnega izvajalca je vprašanje, po kakšnih kriterijih in merilih izbrati najugodnejšega. Potencialni izvajalec lahko v svoji ponudbi prikaže svoje izvajalske sposobnosti (kadri, oprema itd.) in reference o dosedanjem delu, težje pa bo za daljše časovno obdobje dal tudi fiksno ekonomsko ponudbo, npr. % prodajne cene lesa, ki ga bo plačal kot rento Skladu. Če bi bila ekonomska ponudba za celotno časovno obdobje samo okvirna, dejanske ekonomske pogoje pa bi določali letno na podlagi letnega programa del, je taka ponudba lahko tudi špekulativna. Da bi sklenil dolgoročno poslovno razmerje, bi lahko potencialni izvajalec dal nestvarno ekonomsko ponudbo, v letnih programih pa bi se obnašal bolj ali manj kot monopolist, ki ima delo že zagotovljeno. Le za nekatere ekonomske parametre (npr. faktor splošnih stroškov) se izvajalec lahko obveže tudi dolgoročno.

Potencialni izvajalec se bo prav tako za celotno dolgoročno obdobje težko obvezal za fiksni odstotek prodajne cene lesa kot rento Skladu, saj se med leti spreminjata struktura posekanega lesa in kakovost pridobljenih sortimentov, na kar izvajalec ne more bistveno vplivati.

Čisto dologoročno poslovno razmerje med lastniki javnih gozdov in izvajalci torej ni ustrezna oblika.

3.2 Letno poslovno razmerje

3.2 Annual Business Relationship

Druga možnost pa je, da se poslovno razmerje vzpostavi samo za eno leto na podlagi letnega razpisa. Potencialni izvajalec izdelava na podlagi razpisnih elementov fiksno ponudbo (tudi ekonomsko), na podlagi katere lastnik izbere najugodnejšega ponudnika.

Sklad razpiše vsako leto program sečnje in vseh drugih gozdnogospodarskih del za posamezne gozdnogospodarske enote. Ta program temelji na gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtih. Lastnik javnega gozda mora pri tem upoštevati načela racionalnosti in optimalno koncentrirati gozdnogospodarska dela.

Ponudniki morajo izdelati svoje ponudbe, skupaj z izvedbenimi načrti. Lastnik ponudbe preveri in se odloči o najugodnejših ponudnikih.

Izvedbeni načrt izdelava izvajalec del na podlagi prej navedenih elementov, zahtev in omejitev.

Letno poslovno razmerje zahteva veliko administrativnega dela za lastnika javnega gozda in javno gozdarsko službo, težko je pravočasno opraviti vsa pripravljala dela. Zlasti bo lahko problem pravočasno pripraviti letni razpis, dati dovolj časa izvajalcem, da pripravijo ponudbe, jih nato preveriti in še pred koncem koledarskega leta skleniti ustrezne pogodbe. Izvajalec se bo težko odločal za vlaganja v sodobno tehnologijo, ker ima premajhno jamstvo za delo in s tem možnost amortiziranja vloženih sredstev.

3.3 Kombinacija dolgoročnega in letnega poslovnega razmerja

3.3 A Combination of a Long-Term and Annual Business Relationship

Izvajalec vzpostavi za javne gozdove dolgoročno poslovno razmerje, npr. desetletno, na podlagi izkaza svoje usposobljenosti in referenc o dosedanjem delu. Dejanske ekonomske odnose pa lastnik in izvajalec urejata vsako leto sproti na podlagi letnega programa del v gozdovih, izvedbenih načrtov in ekonomskega izračuna. Očitno je taka oblika ustrezna, saj zagotavlja stabilna poslovna razmerja in ekonomsko učinkovito gospodarjenje z javnimi gozdovi.

3.4 Izvajanje posameznih gozdnogospodarskih del v javnih gozdovih

3.4 The Performing of Individual Forest Managing Work in Public Forests

Lastnik javnega gozda lahko angažira

izvajalce tudi za izvedbo posameznih del v javnih gozdovih. To je možno zlasti za gojitvena in varstvena dela ali dela v gozdovih, v katerih ni pridobivanja lesa (npr. v varovalnih gozdovih). Izvajalci bodo konkurirali tudi za opravljanje del pri vzdrževanju gozdnih cest. Teže je to izvedljivo za dela pri pridobivanju lesa, saj bi v tem primeru lastnik sam prodajal lesne sortimente, za kar pa ni usposobljen.

4 NEKATERA VSEBINSKA VPRAŠANJA UREJANJA POSLOVNIH RAZMERIJ

4 SOME QUESTIONS CONCERNING THE REGULATING OF BUSINESS RELATIONS

4.1 Določanje dinamike izvajanja gozdnogospodarskih del

4.1 The Establishing of the Dynamics of the Performing of Forest Management Work

Gozdnogospodarska dela so okvirno določena v gozdnogospodarskih načrtih. Glede določanja dinamike izvajanja del so zlasti naslednje možnosti:

- dinamiko določa izvajalec sam, upošteva omejitve in zahteve, ki jih postavljajo gozdnogospodarski in gozdnogojitveni načrti, lastnik mora le soglašati z njegovimi načrti;

- dinamiko določa lastnik, upošteva omejitve in zahteve, ki jih postavlja gozdnogospodarski načrt. Izvajalec del mora izdelati svoj program del v skladu z zahtevami lastnika.

Prva možnost pride v poštev zlasti pri dolgoročnem poslovnem razmerju, druga pa pri letnem poslovnem razmerju, kombinaciji dolgoročnega in letnega poslovnega razmerja in pri izvajanju posameznih del.

4.2 Teritorialne enote gospodarjenja

4.2 Territorial Management Units

Tu je izkušnje opozarjajo, da zahteva zakup gozdov večje, zaokrožene gozdne komplekse, saj je majhna in razdrobljena površina neprimerna za sodobno organiziranega in opremljenega izvajalca, zlasti pa je osiromašena možnost za intenzivnejše gospodarjenje, ki daje učinke le v daljšem časovnem obdobju.

Med razlogi, ki govorijo proti drobitvi teritorialnih enot gospodarjenja in za čim bolj celovito obravnavanje kompleksov javnih gozdov v posameznem območju, so posebej pomembni naslednji:

- javni gozdovi na večji zaokroženi površini morajo biti strokovni generator razvoja gospodarjenja z gozdovi (spodbujanje novih načinov gospodarjenja, iniciranje tehnološkega razvoja itd.);

- pri drobitvi teritorialnih enot gospodarjenja bo interes izvajalcev del predvsem za boljše gozdove oz. za gozdove, v katerih bo lažje doseči večje finančne učinke, za slabe gozdove in gozdove s težjimi proizvodnimi razmerami pa bo zanimanja manj. V okviru večjega gozdnega kompleksa se te razlike v veliki meri izravnaajo, čeprav seveda ne v celoti;

- na razdrobljenih enotah je težji nadzor.

Najmanjša, še sprejemljiva enota oddaje del je gozdnogospodarska enota, za katero obstaja tudi redna strokovna spremljava gospodarjenja. Delež javnih gozdov je v posameznih gozdnogospodarskih enotah različen, zato bi bilo smotno oddajati dela tudi na večjih teritorialnih enotah.

4.3 Trajanje poslovnih razmerij

4.3 Duration of Business Relations

Poslovno razmerje med lastnikom javnega gozda in izvajalcem gozdnogospodarskih del naj bi bilo načeloma čim bolj stabilno in dolgoročno. Časovno daljša poslovna razmerja pa lahko zmanjšujejo konkurenčnost. Primerno bi bilo, da se poslovna razmerja vzpostavljajo za posamezno gozdnogospodarsko enoto in za njeno celotno ureditveno obdobje. V tem primeru je možna natančna določitev obveznosti izvajalca in končna kontrola opravljenih del oz. gospodarjenja.

Pri tem je treba upoštevati, da se ureditvena obdobja posameznih gozdnogospodarskih enot iztekajo postopoma (v različnih letih) in da je praktično vsako leto dana možnost preverjanja izvajalcev in možnost vstopa tudi novih, bolj ustreznih.

Dolgoročno poslovno razmerje je zlasti primerno za zaokrožene večje komplekse javnih gozdov, na katerih želimo intenzivno

mnogonamensko gospodariti in razvijati nove dejavnosti.

4.4 Elementi razpisa

4.4 The Elements of a Tender

Potencialnim izvajalcem morajo biti na razpolago informacije o:

- količini odkazanega drevja po vrstah in debelinskih stopnjah, ločeno po oddelkih oz. odsekih;
- oceni sortimentacije odkazane lesne mase;
- o odprtosti gozdov s cestami in vlakami;
- pogojih (zahtevah in omejitvah) za pridobivanje lesa;
- programu potrebnih gojitvenih in varstvenih del, po vrstah del.

4.5 Stroški dela in izračun rente

4.5 Work Costs and Rent Calculation

Rento izračunamo tako, da od predvidene letne realizacije na enoto površine odštejemo normirane stroške gospodarjenja (sečnje, spravila, manipulacije na kamionski cesti, gradnje in vzdrževanja vlak, gojitvenih in varstvenih del, vključno s splošnimi stroški). Prodajne cene lesa se formirajo fco kamionska cesta. Stroški prevoza in dodelave lesa se štejejo kot storitev, ki jo prodajalec posebej zaračuna kupcu. Na ta način bi dosegli večjo primerljivost cen in se izognili tudi možnim nejasnostim, ki izvirajo iz stroškov prevoza lesa in manipulacije z lesom na skladiščih. Lastnik lahko izvajalcu prizna tudi stroške melioracij degradiranih gozdov, gradenj gozdnih cest oz. drugih del v gozdovih, ki so v njegovem interesu.

Stroške dela, splošne stroške izvajalca in priznani podjetniški dobiček določita lastnik in izvajalec vsako leto sporazumno, upošteva kolektivno pogodbo. Pri tem je pomembno pravilno ovrednotiti splošne stroške, ki jih navadno izražamo s faktorjem na bruto urno postavko neposrednega dela. Vključevati morajo splošne stroške delavca, splošne stroške proizvodnje, splošne stroške uprave in prodaje ter priznani podjetniški dobiček izvajalca.

Ceno dela pri opravljanju posameznih gozdnogospodarskih del določita sporazumno lastnik in izvajalec, upošteva pa nožne normative in kolektivno pogodbo.

Renta se izračuna v odstotku dosežene prodajne cene gozdnih lesnih sortimentov in se plačuje mesečno po dejanski fakturirani realizaciji.

Tako določena renta je lahko:

- Dokončna, kar je stimulatивно za lastnika in izvajalca. Oba sta zainteresirana za doseganje čimvišje prodajne cene, saj si učinek boljšega gospodarjenja delita; prav tako nosita skupaj tudi tveganje zaradi spremenjenih razmer na trgu. Ob koncu leta ni več posebnega obračuna prihodkov in stroškov.

- Delno dokončna. Renta, izražena v % načrtovane prodajne cene lesa je dokončna. Če izvajalec doseže višjo prodajno ceno od načrtovane, pa si razliko med dejansko in načrtovano prodajno ceno delita izvajalec in lastnik v razmerju 80:20.

- Akontacijska in se dokončno izračuna ob koncu leta. Izvajalec v tem primeru ni ekonomsko zainteresiran za dobro trženje, saj dobi svoje delo plačano ne glede na tržno uspešnost.

Lastnik javnega gozda mora računati tudi z možnostjo, da bo renta na določeni teritorialni enoti negativna in bo moral izvajalcu pokrivati povečane stroške. Ta možnost bo toliko večja, kolikor manjše in razdrobljene bodo osnovne teritorialne enote gospodarjenja.

4.6 Druga vprašanja, ki jih je treba urediti pri urejanju poslovnih razmerij

4.6 Other Questions Which are to be Settled in Setting Business Relations

V zvezi z gospodarjenjem z javnimi gozdovi je treba razrešiti tudi vprašanje odgovornosti za varovanje gozdov in gozdnih proizvodov. Doslej je to zagotavljala enotna gozdarska služba, odslej pa je to odgovornost lastnika gozda. Treba bo jasno razmejiti, katere naloge čuvanja gozdov bo lahko opravljala javna gozdarska služba, katere pa lastnik oz. izvajalec del sam. Gre zlasti za preprečevanje nedovoljene sečnje in kraje lesa.

5 POSEBNA VLOGA JAVNE GOZDARSKE SLUŽBE

5 A SPECIAL ROLE OF THE PUBLIC FORESTRY SERVICE

Ni racionalno, da Sklad kot upravljalec državnih gozdov sam neposredno ureja vse podrobnosti pri vzpostavljanju in urejanju poslovnih razmerij. Zato zakon o gozdovih v 57.členu izrecno dovoljuje, da javna gozdarska služba opravlja za Sklad določene strokovne naloge. Pravice in obveznosti javne gozdarske službe, ki jih ta opravlja v imenu Sklada, pa morajo biti v pogodbi z izvajalcem gospodarjenja z državnimi gozdovi natančno določene, da bo nespornost čim manj. Podobno bi moralo veljati tudi za druge lastnike javnih gozdov.

Smotno bi bilo, da javna gozdarska služba pripravlja za Sklad osnovne elemente za letne razpise oz. programe in preverja naturalne dele pripravljenih izvedbenih načrtov izvajalcev.

Sklad, oz. izvajalci del v javnih gozdovih, pa mora v vsakem primeru upoštevati usmeritve in pogoje za ravnanje v gozdovih, ki so določeni v gozdnogojitvenih načrtih.

6 PREHODNO OBDOBJE

6 THE TRANSITIONAL PERIOD

Za uveljavitev kateregakoli navedenega načina urejanja poslovnih razmerij pri gospodarjenju z javnimi gozdovi je potrebno prehodno obdobje. V tem obdobju imajo sedanja gozdarska izvajalska podjetja pravico do izvajanja del v javnih gozdovih na svojem območju. Smotno je, da to obdobje traja do dejanskega preoblikovanja gozdar-
skih podjetij in njihovega lastninjenja.

Povzetek

Dosedanji družbeni gozdovi so v Sloveniji postali državna last in z njimi gospodari Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. Del družbenih gozdov pa je v procesu vračanja tistim zasebnim lastnikom, ki so jim bili gozdovi nacionalizirani po 2. svetovni vojni. Dosedanje gozdnogospodarske organizacije pa so se, po izločitvi javne gozdarske službe in njenem organiziranju v Zavodu za gozdove, organizirale kot

podjetja za izvajanje gozdnogospodarskih del in se bodo lastninila (privatizirala) v skladu z zakonom tako kot druga podjetja.

Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov pa ne opravlja sam poslovnih funkcij gospodarjenja z gozdovi (izvajanje gozdnogospodarskih del, prodaja lesa), ampak jih poverja v izvajanje izvajalskim podjetjem. Oblike poslovnih razmerij med Skladom in izvajalskimi podjetji so lahko različne in prilagojene konkretnim lastninskim in gozdnogospodarskim razmeram.

Sklad lahko oddaja izvajalskim podjetjem celotno gospodarjenje z državnimi gozdovi na določeni površini za krajše ali daljše časovno obdobje ali pa oddaja samo izvajanje posameznih gozdnogospodarskih del. Zavzemamo se za kombinacijo dolgoročnega in letnega poslovnega razmerja med Skladom in izvajalcem. Na podlagi izkaza usposobljenosti izvajalca in referenc o dosedanjem delu se vzpostavlja dolgoročno, npr. desetletno poslovno razmerje; dejanske ekonomske odnose pa Sklad in izvajalec urejata vsako leto na podlagi letnega programa del v gozdovih, izvedbenih načrtov in ekonomskega izračuna. Najmanjša, še spremljiva teritorialna enota oddaje del pa je gozdnogospodarska enota, za katero obstaja tudi redna strokovna spremljava gospodarjenja. Izvajalec mora plačati Skladu rento, ki jo izračunamo tako, da od predvidene letne prodaje gozdnih lesnih sortimentov odštejemo normirane stroške gospodarjenja in ustrezen podjetniški dobiček.

THE REGULATING OF BUSINESS RELATIONS IN PUBLIC FOREST MANAGEMENT

Summary

Slovenian forests, which were socially owned before, became a state property. Their management has been confided to The Fund for Agricultural Areas and Forests of the Republic of Slovenia. A part of socially-owned forests are being returned to those owners who have been deprived of them in the nationalization process after World War II. Once the public forestry service was excluded from the former forest management organizations and having been organized as The Public Forest Service of Slovenia, forest management organisations became companies for the performing of forest work and will be, in accordance with the law, subject to the process of privatization, similarly as other companies.

The Fund for Agricultural Land and Forests does not perform the business part of management by itself (forest management work, timber sale) but commits it to individual companies. The forms of business relations between the Fund and companies can be different and adapted to concrete proprietorial and forest management conditions.

The entire management with state forests in a certain area can be leased out by the Fund to

individual companies for a shorter or longer period or only the performing of individual forest management work can be committed to them. Efforts have been made to reach a combination of long-term and annual business relations between the Fund and the performer. Based on a certificate concerning the qualifications of a performer and references as to his prior work, a long-term e.g. ten-year business relationship can be established, whereas economic relations shall be regulated by the Fund and the performer annually on the basis of the annual forest work program, execution plans and economic calculations. The smallest still economic territorial unit concerning the leasing out of forest work is a forest management unit, for which there also exists regular professional supervising of management. A performer has to pay a rent to the Fund, which can be calculated by subtracting standard expenses for management and appropriate profit from the anticipated annual sale of forest timber assortments.

VIRI

1. DIETERICH, V., 1952. Forstwirtschaftspolitik. – Hamburg.
2. –, 1991. Gozdno gospodarstvo kot izvajalsko podjetje. – Zbornik referatov posvetovanja dne 9. maja 1991. Biotehniška fakulteta, oddelek za gozdarstvo/Splošno združenje gozdarstva Slovenije/Gozdno gospodarstvo Bled, Bled 45 s.
3. –, 1992. – Gozdno gospodarstvo kot izvajalsko podjetje II. – Zbornik posvetovanja dne 15. decembra 1993. Biotehniška fakulteta, oddelek za gozdarstvo/Splošno združenje gozdarstva. Bled, 4. –, 1988. Forestry policies in Europe. – FAO, Roma, 283 s.
5. –, 1938. Letno poročilo o gozdarstvu in lovu za leto 1937. Kraljevska banska uprava dravske banovine, odsek za gozdarstvo, Ljubljana.
6. NIESSLEIN, E., 1980. Waldeigentum und Gesellschaft. Hamburg, 174 s.
7. SABADI, R., 1992. Šumarska politika. Hrvatske šume, Zagreb 1992, 118 s.
8. WINKLER, I., 1991. Primerjava ureditve gospodarjenja z gozdovi pri nas in v svetu. – O gozdu in gozdarstvu Slovenije. ARAM Maribor, s. 35–50.
9. WINKLER, I., Denacionalizacija gozdov. – GozdV 50, 1992, 2, 95–101.
10. WINKLER, I./VOVŠEK, A./FURLAN, F., 1992. Oddaja del in prodaja lesa iz javnih gozdov. – Strokovna in znanstvena dela 111. Biotehniška fakulteta, oddelek za gozdarstvo. Ljubljana, 66 s.
11. ŠINKOVEC, J./WINKLER, I., 1993. Prenos družbenih gozdov na Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov ter sklepanje pogodb o zakupu. – Biotehniška fakulteta, oddelek za gozdarstvo, Ljubljana, 16 s.
12. Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij. Ur. l. RS, št. 55-2514/92
13. Zakon o Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. – Ur. l. RS, št. 10-432/93
14. Zakon o gozdovih. Ur. l. RS, št. 30-1299/93
15. Forstgesetz in der Fassung der Forstgesetz-Novelle 1987. Wien 1987.
16. Pravilnik o zakupih kmetijskih zemljišč in kmetij. – Ur. l. RS, št. 7-317/94.

Gozdne ceste: »Tu smo, vaše smo« (foto: Janez Slavec)

